

MARUSIA CÎRSTEA

**DIN ISTORIA
RELATIILOR
ANGLO-ROMÂNE
1936-1939**

EDITURA MICA VALAHIE
2011

MARUSIA CÎRSTEA
DIN ISTORIA RELAȚIILOR
ANGLO-ROMÂNE (1936-1939)

ISBN: 973-7858-26-3

MARUSIA CÎRSTEA

**DIN ISTORIA RELAȚIILOR
ANGLO-ROMÂNE (1936-1939)**

MC

Editura MICA VALAHIE
BUCUREȘTI
2011

**UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE ISTORIE-FILOSOFIE-GEOGRAFIE
CATEDRA DE ISTORIE**

***CENTRUL PENTRU STUDIUL ISTORIEI
RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE***

COLECȚIA

***ROMÂNII ÎN ISTORIA UNIVERSALĂ*
*THE ROMANIANS IN WORLD HISTORY***

(VOL. 105)

EDITOR:

Gh. Buzatu

MCU

**EDITURA MICA VALAHIE
Tel. 0722.33.99.84, 021-642.51.02
www.micavalahie.ro
micavalahie@yahoo.com**

CUPRINS

<i>CUVÂNT ÎNAINTE</i>	7
ASPECTE ISTORIOGRAFICE	13
CAPITOLUL I ROMÂNIA ȘI EVOLUȚIA RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE LA MIJLOCUL ANILOR '30	35
CAPITOLUL II IMPACTUL DEMITERII LUI NICOLAE TITULESCU ASUPRA EVOLUȚIEI RELAȚIILOR ANGLO- ROMÂNE	83
CAPITOLUL III EVOLUȚIA RAPORTURILOR ANGLO-ROMÂNE ÎNȚRE 1936 ȘI 1939	107
Relații politico-diplomatice (1936-1939)	110
Relațiile economice (1936-1939)	130
Relații militare (1936-1939)	145
CAPITOLUL IV MAREA BRITANIE ȘI ROMÂNIA ÎN AJUNUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL	157
Cazul Tilea (martie 1939)	160
Garanțiile anglo-franceze (martie-aprilie 1939)	172
Pactul sovieto-german din 23 august 1939	178
Anglia și neutralitatea României (septembrie 1939)	193
CONCLUZII	199
BIBLIOGRAFIA	211
ANEXE	227

CUVÂNT ÎNAINTE
de
Gh. Buzatu

*ESTE pentru mine o mare plăcere și este o mare bucurie să prefățez volumul **Din istoria relațiilor anglo-române (1936-1939)**, în baza căruia, în anul 2003, MARUSIA CÎRSTEA a obținut titlul științific de doctor în istorie în cadrul Universității din Craiova, în fața unei comisii compusă din prestigioși specialiști. A reținut atenția, cu acel prilej, că autoarea a prezentat o valoroasă contribuție științifică, tema abordată fiind posibilă în temeiul investigării unei extrem de bogate bibliografii și a arhivelor politico-diplomatice și militare din București și Pitești. Volumul Marusiei Cîrstea se adaugă, în chip fericit, cercetărilor anterioare datorate unor cunoscuți istorici români și străini, dintre care amintesc, în primul rând, pe Paul D. Quinlan, Elisabeth Barker, M. Pearton, S. Aster, regretatul V.F. Dobrinescu, Gh. Pașcalău, Ion Pătroișiu ș.a. Meritul autoarei este, desigur, cu totul deosebit, întrucât, bazându-se pe rezultatele studiilor și monografiilor, dar, aprofundându-le și completându-le substanțial cu documente inedite, a fost în măsură să ne ofere o contribuție de reală valoare pe marginea evoluției raporturilor politico-diplomatice între România și Marea Britanie într-una din perioadele cele mai captivante și decisive ale epocii contemporane – anii care au precedat nemijlocit conflagrația mondială din 1939-1945. Așa după cum Marusia Cîrstea subliniază în ampla-i Introducere a monografiei, problema cercetată „constituie o temă de studiu și de reflecție importantă, interesantă și plină de învățăminte, nu numai pentru istoricul de astăzi, dar și pentru omul simplu, pasionat de istorie și, îndeosebi, pentru*

politicianul și diplomatul care trebuie să găsească soluții practice unor aspecte interesând raporturile internaționale”. Autoarea a trecut cu succes dificilul examen pe care și l-a impus, realizând un studiu de calitate, care îmbină în mod armonios analiza cu sinteza ori integrează – cu referire strictă la domeniul relațiilor României cu Marile Puteri la finele anilor '30 ai veacului trecut - istoria națională în istoria universală. Lucrarea este bine scrisă, opiniile exprimate fiind susținute, în orice prilej, cu documente editate și, mai cu seamă, inedite, iar compartimentarea materiei se dovedește potrivită aspectelor investigate.

Nefiind cazul să detaliez, aici și acum, subliniez că autoarea, în baza cercetărilor anterioare și a unei noi lecturi a bibliografiei și aprofundării surselor, a reușit să surprindă exact consecințele, ample și de esență, ale demiterii strălucitului N. Titulescu de la conducerea diplomației României la 29 august 1936 asupra politicii europene și, cu atât mai mult, asupra legăturilor dintre București și Londra, iar, în ultimă instanță, asupra orientării politicii externe a României în condițiile ascensiunii puterilor fasciste pe plan european. „Prin demiterea strălucitului diplomat – consideră Marusia Cîrstea -, se efectua nu o simplă remaniere guvernamentală, ci, pe un plan mult mai vast, se făcea un pas, important, ce pune capăt unei epoci – aceea a securității colective, dominată de forța dreptului asupra dreptului forței, inaugurându-se concomitent epoca actelor agresive ale statelor fasciste și a politicii de conciliere, în sensul ei deplin, a Puterilor Occidentale...”. Apreciez, în context, ca fiind deosebit – prin specificul și „greutatea” problemelor abordate, cât și prin valoarea și cantitatea documentelor inedite valorificate – capitolul III al volumului care stăruie

asupra conținutului raporturilor anglo-române pe coordonatele esențiale (politico-diplomatic, economic și militar) ale deceniului al IV-lea al veacului XX. Spre exemplificare, autoarea reține, cu discernământ, momentele care au marcat derularea evenimentelor către războiul mondial din 1939-1945, orientarea fermă a Bucureștilor spre o politică de colaborare cu Londra și Paris, „avantajele” și, cu prioritate, erorile așa-numitei „politici de conciliere”, care, în ultimă instanță, a înlesnit acțiunile lui Adolf Hitler de declanșare a ostilităților la nivel european și, apoi, mondial, începând cu 1 septembrie 1939. Ultimele luni de pace și începutul celui de-al doilea război mondial, evoluția raporturilor anglo-române în context fac, după cum este și natural, obiectul unui capitol special. Principalele evenimente tratate sunt, în ordine cronologică, faimosul caz Viorel Virgil Tilea; garanțiile franceze și britanice acordate Poloniei, Greciei și României; rostul pactului sovieto-german din 23 august 1939 în politica europeană; declanșarea războiului și atitudinea României și, în sfârșit, proclamarea neutralității României în război vizavi de implicarea Marii Britanii în ostilități. Cazul Tilea este abordat în detaliu – origini și condiții, desfășurare și consecințe, doctoranda reținând pe bună dreptate: „Moment de seamă al relațiilor internaționale din ajunul celui de-al doilea război mondial, episodul Tilea a constituit un capitol marcant al raporturilor anglo-române din clipa de răscruce al anului decisiv 1939 pentru destinul păcii europene”. În ceea ce privește „garanțiile” anglo-franceze de la 31 martie și 13 aprilie 1939, autoarea le dezvăluie sensul și utilitatea pentru cauza păcii europene și, îndeosebi, pentru securitatea statelor interesate (Polonia, Grecia și România), dar și imposibilitatea traducerii lor în viață, fapt constatat în